

NIEZAPOMINAJKA

Myosotis

Wstęp. Eksplicacja: Nazwy. Kategoryzacje. Rodzaje. Kolekcje. Opozycje. Wygląd i właściwości. Niezapominajka jako istota żywa. Lokalizacja. Działania sprawcze. Zastosowania praktyczne, obrzędowe. Symbolika.

Dokumentacja: Wierszyki dziecięce. Pieśni miłosne. Pieśni patriotyczne. Bajki. Legendy ajtiologiczne. Relacje potoczne. Pisana poezja chłopska. **Bibliografia.**

Niezapominajka, inaczej też *niezabudka* (wschodniopolskie) czy *żabie oczka*, to kwiat o drobnych niebieskich kwiatuśkach, rosnący na wilgotnych łąkach albo hodowany w ogródkach, bogaty w znaczenia symboliczne. Niezapominajkę kojarzy się z oczami, dlatego uznawana jest za symbol wierności i długiej pamięci o kochanej osobie. Dawniej wierzono, że ma ona magiczną siłę zapewniającą wierność w miłości i jest jakby oczami nieba – przez *żabie oczko dowiadują się w niebie, co się dzieje na świecie między małżonkami*. Niezapominajkę łączy się także z zachowaniem pamięci o zmarłych. Jednocześnie jest symbolem panieńskości. Uważa się ją za kwiat skromny (w przeciwieństwie do róży) i kojarzy z polskością, rodzimym krajobrazem.

W kulturze zachodnioeuropejskiej niezapominajka jest symbolem młodego życia, mocy życiowej i radości Bied Sym 181. Niebieski kolor kwiatu kojarzony jest z tajemnicą, wyrzeczeniem się, ofiarnością Bied Sym 182.

Liczne legendy niemieckie mówią, że niezapominajka po stworzeniu świata zapomniała swoje imię Wört Hoff 8/1568, po czym zwróciła się do Boga, który rzekł: *Nie zapomnij mnie!* Sofrić 1912, s. 207. Niezapominajka w podaniach niemieckich pełni rolę kwiatu magicznego, otwierającego drogę ku ukrytemu skarbowi. W Czeskim Lesie nazywa się niezapominajkę „niebieskim kluczem do nieba”, w Badenii „kluczem niebiańskim”. Wierzono, że niezapominajka, wykopana w dniu św. Jana (24 VI) za pomocą trzech wbić łopaty, ma wielką moc chroniącą człowieka, który tego dokonał, od różnych szkód, krzywd, strat. Niezapominajkę stosowano w czarach miłosnych i wróżbach, np. w kantonie St. Gallen młodzi chłopcy nosili kwiaty w kieszeniach spodni, aby zapewnić sobie długą przychylność ukochanej dziewczyny Wört Hoff 8/1568–1569. W popularnych w okresie biedermeieru zbiorach poświęconych „mowie kwiatów” niezapominajka była traktowana jako przypomnienie i propozycja spotkania: *Nie zapomnij mnie! Posłuchaj, co szepce ten kwiatek!* Bied Sym 183–184.

We Francji dziewczęta wróżyły z konwalii o miłości chłopaków: jeśli kropla krwi menstruacyjnej spadnie na niezapominajkę, znaczy to, że chłopak kocha dziewczynę; podobnie tłumaczono sobie, jeśli wstawiona do wody niezapominajka nie wędła.

Łotysze okadzali niezapominajkami niespokojnie śpiące dzieci, ponieważ uważali, że są męczone przez demony Wört Hoff 8/1568–1569.

W tradycji rosyjskiej zgodnie z wierzeniami ludowymi ten, kto nosi te kwiaty, chroni siebie przed niewiernością kochanego (kochanej) Černyh 1999, s. 567. Według autorów ukraińskich, nazwa rośliny jest motywowana tym, że jej kwiaty przez długi czas nie wędną, w związku z czym konotują niezapominanie Mel ES 4/65. Serbska nazwa niezapominajki –

nezaboravak, według legendy z okolic Nisza, wiąże się ze zdarzeniem, kiedy pewna dziewczyna zażądała, aby chłopiec przyniósł jej jakiś niebieski kwiat znad urwiska. Chłopiec poszedł, lecz spadł z urwiska, a zanim zginął, zdążył zawołać *Nie zapomnij mnie!* Čajkanović 1994, s. 191, Sofrić 1912, s. 206–207.

* * *

≡ Nazwa kwiatu *Myosotis* (grec. *myos-ōta* ‘mysie uszy’ Bań ES 2/314) – **niezapominajka** – ma charakter ogólnopolski, pochodzi od wyrażenia *nie zapominaj (mnie)*; podobną motywację mają jej odpowiedniki w większości języków słowiańskich (słowac. *nezábudka*, ros. i białrus. *niezabudka*, ukr. *nezabudka* – od *ne zabud* ‘nie zapomnij’, bułg. *nezabravka*, serb. i chorw. *nezaboravak*, por. chorw. *zaboraviti* ‘zapominać’; nieco inaczej czes. *pomněnka*, słoweń. *spominčica*) i szerzej – indoeuropejskich (por. niem. *Vergiss-mein-nicht*, ang. *forget-me-not*, szwedz. *förgätmigej*, fran. *ne-m’oubliez-pas*, wł. *nontiscordardimé* itd.). Regionalnym (wschodniopolskim) synonimem *niezapominajki* jest **niezabudka** 8, 11, 13, zapożyczona z języków wschodniosłowiańskich. Bańkowski przypuszcza, że pojawienie się nazwy jest motywowane przez praktyki magiczne Bań ES 2/314, nie precyzując, przez jakie.

Notowane są warianty nazwy: **niezapominaj**, **niezapomni**, **niezapomnimię** Maj Słow 2/508–509, **niezapómniâtki** Sych SGKasz 3/252, **dopominajka** SGP PAN 6/109, **zapominajka** MSGP 344; **niezabâcznica** Sych SGKasz 7/194, **niezabâtka**, **niezabâczka**, **niezabâcznik**, **niezagâdka** Sych SGKasz 3/252. W wyniku uproszczenia ogólnopolskiej formy *niezapominajki* pojawiają się **nieznajki** Rog Wag 291. Żartobliwym przekręceniem nazwy *niezapominajka* jest na Kaszubach **niezapinajmajtki** Sych SGKasz 3/252. Formy *niezabâtka*, *niezabâczka*, *niezabâcznica* pochodzą od połączenia *nie zabôczâ* ‘nie zapomnę’ – powstanie nazwy tłumaczy kaszubska legenda 6b. Nazwa *niezagâdka* jest objaśniana tak: *Niezagâdka nikogo nie zagadęje, a jednak lédze o niê pamiâtają* Sych SGKasz 3/252.

Przymiotniki **niezapominajkowy**, **niezabudkowy** mają znaczenia czysto relacyjne: ‘dotyczący niezapominajki’, ‘zrobiony z niezapominajek’, przybierają też znaczenie jakościowe: ‘taki jak kwiat niezapominajki, niebieski’ SJP Dor.

Rodzimą nazwą staropolską N. są **żabie oczka** Bań ES 2/314, w gwarach też **żabie oczko** MSGP 362, **żabie oczki** Pelc SGLub 5/511, **żabie oko**, **żabie oczy**, **żabiocy**, **żabie ślepki**, **żabskie oko**, **żabie kwiatki**, **żabi skrzek**, **żabki** Waniakowa 2006, s. 74. Pojawienie się w nazwach przymiotnika *żabie* tłumaczone bywa tym, że N. rosną przeważnie na wilgotnych łąkach, na brzegach zbiorników wodnych, gdzie są żaby. Natomiast według relacji potocznych: *Mówi sie o nich, ze mrugajo zabim ockiem, i to so zabie ocka*, lub: *Żabie oczka, bo to jest w tych oczkach królowna zaklęta w żabe* Pelc SGLub 5/511, zob. 1. Od XVIII w. funkcjonowała nazwa **ptasze oczka** – „od kształtu kwiatów, podobnych do oczek” Spół Naz 116, też **ptasie/ptasze oczko** Maj Słow 2/509. Nazwy typu **modre oczko**, **Matki Boskiej oczka**, **modre krupki** też nawiązują do formy oczu Waniakowa 2006, s. 75.

Nazwy typu **niebioska** Dub Ostr 125, **modrzyki** Waniakowa 2006, s. 75 motywowane są kolorem kwiatów N. Maj Słow 2/508.

Określenia *pacierzyczka* Maj Słow 2/509, *pacierzyczka błotna* Lin SJP 3/343 pochodzą od *pacierz* – zapewne z powodu rozmieszczenia kwiatów na łodydze podobnego do rozmieszczenia elementów różańca.

Nieśmiertelnik Kaś Podh 6/559 ma podstawę w długim okresie kwitnienia; **sierotka** Pelc SGLub 5/414 – być może kojarzona jest z miejscem występowania N. – na gruntach mokrych, co mogło nawiązywać do marnego losu sieroty; w l. mn. **zuzanki** SCiesz 352 – przypuszczać by można, że w tej nazwie wystąpiło imię kobiece Zuzanna (podobnie jak w języku rosyjskim *anjutiny glazki*), czyli została odzwierciedlony obraz oczu wiernie kochającej dziewczyny, które śledzą kochanka.

↑ Hiperonimami dla N. są: → *kwiat*, zdr. *kwiatek*, *kwiateczek* 1–4, 6–8, 13, ze względu na miejsce wzrastania *kwiat polny* ŁSE 1981/103 oraz *łąkowa roślina* Pelc SGLub 5/319.

↓ Wyróżnia się kilka gatunków N.:

(a) *niezapominajka błotna* (*Myosotis palustris*) nosząca też wymienione wyżej nazwy: *żabioczy*, *żabie oczka*, *żabie oczy*; *modrè oczko*, *modrè krępki*; u Lindego *pacierzyczka błotna* Lin SJP 3/343;

(b) *niezapominajka piaskowa* (*Myosotis stricta*) nazywana *ptasimi oczkami*; obie nazwy – *żabie oczka* i *ptasie oczka* – utrwalają podobieństwo N. pod względem kształtu i koloru do oczu, choć *niezapominajka błotna* ma większe, a *niezapominajka piaskowa* mniejsze kwiatuszki;

(c) *niezapominajka polna* (*Myosotis arvensis*) nazywana jest też *myszym uszkiem* Maj Słow 2/509 (podobnie u Greków – *myos-ōta*) – prawdopodobnie ze względu na kształt kwiatów Bań ES 2/314 lub na liście pokryte meszkiem Waniakowa 2015, s. 205.

✚ N. występują zwykle z innymi kwiatami:

(a) ze *smółkami* i *jaskrami* *kołyszą się na dolinach słonecznych łąk* 10 – jako kwiaty łąkowe;

(b) z *peoniami* (→ *piwoniami*), → *tulipanami*, *krokusami*, → *bratkami*, → *stokrotkami*, → *astrami* rosną w *dziewczęcym ogródku* 9, a więc są zaliczane do kwiatów ogrodowych;

(c) z → *konwalia* i → *fiołkiem* wplatane są w *wianek* 2; i podobnie jak → *sasanki*, → *konwalie*, → *goździki* i *czerecha* wchodzi w skład *równianek*, *wianków*, *zaplatanek* we włosy, będących *przystrojem* młodych dziewcząt PSL 1964/3/109 (Kurpie).

↔ W poezji chłopskiej N. jest przeciwstawiana → *róży*, na zasadzie kwiat skromny : kwiat wywyższony 13.

⊗ ○ Najwyrazistszą cechą N. jest jej podobieństwo do oczu i niebieski, *modry/modrzusieńki* 8 kolor jej kwiatów: *nibiesciuskie takie całe, ale srodecek żółty* Pelc SGLub 5/511, por. wymienione wyżej nazwy N. – *niebioska*, *modrè oczko*, *modrè krępki*, oraz fraz. *oczy jak niezapominajki* ‘jasnoniebieskie’ USJP Dub 2/991 (w opisie u Orzeszkowej żona gospodarza ma „regularne rysy, błękitnemi jak niezapominajki oczami przyozdobione” Wisła 1888/691).

N. jest *mała* 2, 6, 12, *skromna* 13, a jej *drobniutkie kwiatki*, uznawane za *najładniejsze na łące* Pelc SGLub 5/319, zob. 6, *przyjemnie zakwitają* 4.

● Niezapominajka jako istota żywa. W tekstach ludowych N. jest uosabiana, otrzymuje cechy ludzkie: może *mówić* 6, *szeptać*, *śmiać się* 1, ma krótką pamięć i jest roztargniona 6.

▲ Typowe miejsca rośnięcia N. utrwalone są w jej nazwach: *niezapominajka polna*, *piaskowa*, *blotna* (zob. rodzaje). Najczęściej jednak pojawia się w większych ilościach *na łąkach nad wodą* 8, *na dolinach* 10, *nad brzegiem źródła* 2, *nad potokiem* 1; w relacji potocznej koło *potocka i źródła* jest tyle N., jakby *kawołek nieba spod ku nom na ziom* Kaś Podh 6/571. N. uprawia się też w *ogródkach* 5, 9, 11, 13.

□ N. ma znaczący wpływ na wzrok (znamienne są jej nazwy: *żabie oczka*, *ptasie oczka*), np. w bajce łyż królowy *Niezapominajki*, które spadają na oczy ślepego króla, mają moc uzdrawiającą 5. Zapisy etnograficzne poświadczają też wiarę w to, że N. mogą powodować ślepotę u małych zwierząt domowych (królików, gęsi), dlatego wystrzegano się ich przynoszenia do domu Wiśła 1889/512.

W bajce król rwie N. w ogródku czarownicy dla swej ciężarnej żony, *która nie może żyć, jak nie zje niezapominajek* 5.

N. wkładano do bukietu weselnego, w przekonaniu, że przez *żabie oczko dowiadują się w niebie, co się dzieje na świecie między małżonkami* 7.

♣ Zastosowania praktyczne. N. to kwiaty, które w *każde święta zrywają młode dziewczęta i wieńczą nimi swoją skroń* 3, zob. też 2, podob. PSL 1964/3/109.

N. to także popularny motyw zdobniczy umieszczany np. na pisankach Wiśła 1894/363, flakonach Jan Śląsk 186. Drobne kwiatki N. i bzu uznawano też za „najpiękniejsze” na wycinankach Chmiel Księż 37, 68. Czepkarki wprowadzały „do swoich kompozycji niezapominajki, dzwonki, lilie oraz korony kwiatowe z dwudzielnymi płatkami” ŁSE 1965/128.

♣ Zastosowania obrzędowe. W Krakowskiem w oktawę Bożego Ciała święcono wianki „z bobownika, kopytnika, macierzanki, niezapominajki, rozchodnika i ruty” ZWAK 1882/203.

Na Kaszubach na Zielone Świątki zdobiono N. obrazy świętych Lor Kasz 81.

N. wchodziły w skład bukietu weselnego 7.

✠ N., podobnie jak inne kwiaty, funkcjonują jako symbol panieńskości 7.

Ze względu na charakterystyczny wygląd są kojarzone z *oczami* 1, 4, 5, 7 i pamięcią o kochanej osobie, niezapominaniem 1, 12, zob. nazwy. W efekcie nabierają znaczenia miłości wiernej Lor Kasz 80, *przyjaznej* 2, co potwierdza praktyka z Kaszub: „Po południu [w dzień Wniebowstąpienia] parobcy i dziewczęta chodzą po polach, zbierając kwiat wierności miłosnej, niezapominajki, i śpiewając piosenkę miłosną: *Zelona łączka, modri kwiat, wędrujże dziewczę ze mną w świat*” Lor Kasz 80.

N. składane na grobach symbolizują zachowanie pamięci o zmarłych 13.

Niebieski kolor N. łączy je z *oczami nieba*: jakby *kawołek nieba spod ku nom na ziom* Kaś Podh 6/571, zob. 7.

Kojarzone są także z *polskością, rodzimym krajobrazem* 3, 6a, 9, 10, 11.

Widziane we śnie N. i różę to zapowiedź czegoś *dobrego* Nieb Pol 204.

DOKUMENTACJA

WIERSZYKI DZIECIĘCE

1 – [Taki był wierszyk:] *Niezapominajki, so to kwiatki z bajki, rosno nad potokiem, patrz o żabim okiem. Gdy sie jedzie łódka, śmiejo sie cichutko. I cichutko szepco do mnie, niezapominajki, niezapominajki, nie zapomnij o mnie.* Pelc SGLub 5/319.

PIEŚNI MIŁOSNE

2 – *Rosną trzy kwiatki w boskiej urodzie, co je anioły hodują . . . Pierwszy z nich mała konwalia . . . Drugi fiolet przed światem skryty . . . Nad brzegiem źródła niezabudka mała, godło przyjaznej miłości, wieczne tam sobie mieszkanie obrała i w czułych sercach się gości. W te trzy kwiateczki wianek wpleciony przyjmij do serca swego; wiara, nadzieja z miłością połączone ozdobi męża wszelkiego.* Pieś Śl 2/216.

PIEŚNI PATRIOTYCZNE

3 – *Wśród rodzinnych łąk sadziła ma dłoń kwiatki, które w każde święta zrywają młode dziewczęta, wieńcząc swoją skroń. Znam ja kwiatek tam, bardzo dobrze znam, każdy Polak o nim powie, niezapominką się zowie, ja go w sercu mam. . . . Wam, wygnanym w świat losem z własnych chat, wam tylko niebios sklepienie, wam tylko czułe westchnienie i ten został kwiat.* K 73 Krak 2/97.

BAJKI

4 – [„Żniwne błogosławieństwo (Podobieństwo z natury)”. Dwaj aniołowie obdarzają kwiatami dwóch rolników. Jeden anioł bogaczowi zasiewa w zbożu błękitny bławat (przypominający, że *wszelkie błogosławieństwo pochodzi z nieba*) i czerwony mak (który ma mu *świecić jako płomień miłości*). Drugi anioł biedakowi zasiewa niezapominajkę – kwiat *przyjemnie zakwitający, jakoby błagające jego oczka w górę poglądały, a przeznaczeniem jego jest, żeby się oczka kwiatu za ubogimi przyczyniały; zasadza też mu różczki ze swojego wieńca, ażeby kwiat ich, lubo ludziom niewidzialny, sprowadził ubogiemu błogosławieństwo, bo jest to kwiat spokojności, sprawiający, że mało posiadając, nie będzie zazdrości bliźniemu swemu ani się chce mieniać na majątki jego. Biedakowi widzącemu kwiaty wydaje się, jakoby wszystko podwójną urodzajność miało, że będzie mieć z żoną i dziećmi zadosyć codziennego chleba. Bogacz, zdumiony i poruszony widokiem niezapominajki, udziela biednemu części swoich plonów.*]

[Do przytoczonej legendy wydawca dołącza następujący apel:] *Ziomkowie! Żniwa się zbliżają. Biedny wieszcz górnoszląski, niemający co żniwować, polne kwiaty tylko zbierać będzie. Lubo on tymi działek swoich nie nasyci, mniema jednak, że mu kwiaty spokojności i cierpliwości niedostatek zastąpią. Zarazem tuszy on sobie, że majątny obywatel kwiatami nadziei i miłości do współczucia pobudzony, słyszący wdzięczny szepc kwiateczka niezapominajki, chętnie częsteczkę z obfitości plonów swoich ubogiemu sąsiadowi udzieli i od niego w zamian bukiet świeżych kwiatów przyjmie, od Ojca zaś niebieskiego palmę wiecznej nagrody odbierze.* Lom Baj 156–157 Cieszyńskie.

5 – **I. Królowa, będąc w ciąży, nie może żyć bez jedzenia niezapominajek, które król zrywa dla niej w ogródku czarownicy. II. Za zerwanie niezapominajek muszą oddać czarownicy narodzoną córkę Niezabudkę. III. Łza z oczu Niezabudki przywraca oślepienemu królowi wzrok.**

Dawniej było sobie dwoje młodych króli. Oni się pobrali, mąż z żoną i nie mieli dzieci, ale już żona została w takim ładnym stanie i mówi do męża: „Nie mogę żyć, jak nie zjem niezapominajek”. Mąż nie miał, choć był królem, nie miał niezapominajek. Chodził do ogródka rwał. Tam czarownicy byli. Raz wpadła czarownica i mówi: „Wstydziliście się bardzo! To nieładnie

jest, żeby król przychodził do mnie i rwał niezapominajki”. A, mówi: „Przepraszam bardzo, ale mie sie rozchodzi o żonę, jak ona nie zje niezapominajek, to umrze”. – „No, dobrze, możesz rwać te niezapominajki, tylko, co sie urodzi, to ma być moje”. Urodziła sie córeczka, musiał ten król córeczke odwić, bo miał żonę za to dziecko. Odnós i ta czarownica te córeczke chowała u siebie do czterestu lat. Kiedy pora już na panienkę wychodziła, ona jo wywiozła w pustynie, w taki zamek, posadziła. Wkoło tarnina była. Nazywała sie Niezabudko. A ta dziewczynka myślała stale, że ona nie jest u matki. Siedziła i śpiewała: „Za górami, za lasami, ojciec z matko siedzo sami. Siedzo, siedzo i dumajo, kto ich córke odnajdzie”. [Król odnajduje córkę i wspina się do niej, ale] stara wiedźma, wzięła go zepchnęła. I spad na tarnine i wybił sobie oczy. Siad i płacze. Ale słucha śpiewu tej swojej Niezabudki. Ona śpiewa: „Królewiczu, mój ty drogi, czy ja wróce w twoje progi, stara wiedźma mnie [skarata], zem ja ciebie pokochała”. Oglądneła sie do tyłu, patrzy, patrzy w tył, idzie ten król, i zaczęła płakać. Spadła ła w jego oczy i uwidział. Nieb Przes 80–81.

LEGENDY AJTIOLOGICZNE

6 – Niezapominajka/niezabotka zawdzięcza swoją nazwę temu, że zapomniała, jakie imię nadał jej Pan Bóg/Jezus.

a. [Pan Jezus stwarza kwiaty, nadaje im imiona i wskazuje, gdzie mają rosnąć.] *Ji posły każdy na swoje niejsce, tak jek Pan Jezus kozoł, łale patrzą ksiotki, ze jedan ksiotusek jidzie ji płace, ła taki mały łale ładniutki. Zacany go ksiotki pytać, dlacego tak płace. Bo jo mozi jek Pan Jezus poziedoł, chdzie mam rosnąć ji jek sia nazywom, nie słuchotam ji nie ziam, gdzie mom jić ji jek sia nazywom.* [Kwiaty radzą mu, by udał się do Pana Jezusa.] *Chizo wtedy polecioł ksiotusek do Pana Jezusa, przeprosił Go, ładnie rącki złoził i wysytko słowo w słowo poziedoł, jek było. Pan Jezus posłuchol i poziedo: Ziam to wysytko, łale jeżeli tego załujes i nie łzes, to ci przebocom, łale paniantoj: słuchoj zawse, co jo mozia ji staroj sia paniantać, co do ciebie mozia. Tero słuchoj: Daja ci tako nazwa, ze jej nigdy nie zabocys. Bandzies sia nazywoł niezapominajka. Ji tak zostało na zieki. Ludzie tero, jek jodo gdzie daleko, bziro ze sobo tam ksiołek, cy to do Francji, Niemcow, cy Łameryki i sanuję go jek własną swoją godność. Po to, aby paniantali, gdzie łurośli, gdzie mają być ji po co jistnieją. Ceb Kurp 31.*

b. *Jak Pan Bóg dówoł jimiona kwiatom, te niezabotka zabocza sęje miono i copnã sã do Pana Buega, żebe jész röz puewiedzol je to miono. A Pan Bóg je rzek: „Bez to, ze mösz wiater w głowie ji zabocza jes sęje miono, to bãdziesz sã na więdno nazewa niezabotka”. Sych SGKasz 3/252.*

RELACJE POTOCZNE

7 – [W niedzielę wieczorem, po trzeciej zapowiedzi następuje „kupno wianka”. „Sprzedająca” go kobieta zachwala kwiaty w bukietach, który symbolizuje wianek. Opisuje własności i znaczenie poszczególnych kwiatów w nim zebranych:] *Przez żabie oczko (niezapominajki) dowiadują się w niebie, co się dzieje na świecie między małżonkami; a ta czerwona malwa, to z tureckich krajów przywieziona i przynosi szczęście w dom każdy; zaś w tej czerwonej róży siedzi duch, który pomaga dobrym ludziom; boże drzewko skuteczne na wszelką niemoc ludziom i zwierzętom, zaś resztę kwiatków dał Pan Bóg ludziom, aby mieli na co patrzeć przy kochaniu. Udz Krak 68.*

PISANA POEZJA CHŁOPSKA

8 – [„Maj”] *Poszedł maiczek łąką zieloną, / Gdzie niezabudki nad wodą oną, / Kwiat modrzusieńki, kwieciami te łąki / Upstrzone.* [F. Duczek] Szcz Ant 288.

9 – *Na zawsze pozostanie mi w pamięci / mój dziewczęcy ogródek małejki. / . . . / W środku białe, różowe, peonie, / na grządkach jak wstążkach / tulipany, krokusy, bratki, / stokrotki, astry, niezapominajki.* [M. Jeznach] TL 2002/1–2/41.

10 – *jakże nie kochać tych łąk / gdzie na dolinach słonecznych / kotyszą się / niezapominajki smółki jaskry – / kolorowe kolebki / moich wierszy... Poc Poez 175.*

11 – *Zsunena sie corno chmura / na skrzydłak łyskawic, / ostrzepała dysc rześisty / po zagonak pszenic. ... Nie ciskojze groźnyk blasków / na dom i ogródek, / bo mi spolis łyskawicom / grządke niezabudek. [A. Zachara-Wnękowa] Szcz Ant 842.*

12 – *wysyłałam Ci w kopercie / niezabudkę małą / włożyłam także szczęście, / by się nie rozwiało [A. Magdziak] Ad Złote 173.*

13 – *Polnych ani leśnych / nie rwij kwiatów wiosną, / na ojca czy brata / może grobie rosną. / ... / Czy to piękne róże, / skromna niezabudka, / złóż kwiaty na grobie / z własnego ogródka. [W. Głodowska] Ad Złote 58.*

BIBLIOGRAFIA: Bied Sym 181-184; Čajkanović Veselin, *Rečnik srpskih narodnih verovanja o biljkama*, Beograd 1994; Černyh Pavel, *Istoriko-etimologičeskij slovar' sovremennogo russkogo jazyka*, t. 1, Moskva 1999; Mel ES 4/65; Nepop-Ajdačyč Lidija, *Dejaki semantyčni katehoriji pol'skoho movnoho obrazu nezabudky*, [w:] *Aktual'ni problemy ukrajins'koji linhvistyky: teorija i praktyka*, red. L. I. Ševčenko, Kyjiv 2008, s. 117–123; Nepop-Ajdačyč Lidija, *Pol's'kyj movnyj obraz nezabudky (kolekciji ta komplekxy, opozycji)*, „Visnyk Kyjivs'koho nacional'noho universytetu imeni Tarasa Ševčenko” 2008, Serija: Literaturoznavstvo. Movoznavstvo. Fol'klorystyka, vyp. 19, s. 47–49; Nepop-Ajdačyč Lidija, *Pol's'kyj movnyj obraz nezabudky (nazva, hiperonimy, hiponimy)*, [w:] *Aktual'ni problemy ukrajins'koji linhvistyky: teorija i praktyka*, Kyjiv 2008, s. 69–79; Nepop-Ajdačyč Lidija, *Stereotypni rysy nezabudky v pol's'kij movi ta kul'turi*, „Mova i kul'tura: Naukovyj žurnal” 2009, vyp. 11, t. II (114), s. 162–169; Popowska-Taborska Hanna, *Kaszubskie formacje z suf. -aj(e)k, -ajka na szerszym polskim tle gwarowym*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej” 1974, 13, s. 87–92; Sofrić Pavle, *Glavnije bilje u narodnom verovanju i pevanju kod nas Srba*. Po Angelu de Gubernatisu, skupio i sastavio Niševljanin (P. Sofrić), Beograd 1912; Waniakowa Jadwiga, *Nazwy niezapominajki (Myosotis) w gwarach polskich jako przykład ekspansji słownictwa literackiego*, [w:] *Studia Dialektologiczne*, t. III, pod red. Joanny Okoniowej, Kraków 2006, s. 71–79; Waniakowa Jadwiga, *Wybrane nazwy niezapominajki jako część wspólnego dziedzictwa europejskiego*, „Zeszyty Łużyckie” 49, 2015, s. 205–2016; Wört Hoff 8/1568–1569.

→ ASTER, BRATEK, FIOLEK, GOŹDZIK, KONWALIA, KWIAT, PIWONIA, RÓŻA, SASANKA, STOKROTKA, TULIPAN.

Lidia Nepop-Ajdačić